

developed system of knowledge and skills evaluation in physical education of Mukachevo state university students have been analysed. The aim of the article – on the basis of literature and personal practical experience to make the analysis and work out the model of complex assessment of university students' educational activity in physical education. The results of the investigation. In the assessment of the theoretical knowledge level, it is recommended, to ensure the possibility of the study throughout the semester (to offer the individual theoretical assignments for students at the beginning of each semester, taking into account the professional component of physical education for "Bachelor" academic level of different program tracks). The assessment is carried out in a classroom environment. In the assessment of physical actions the complex knowledge assessment, method of physical exercise execution and statutory indicator are needed. A share from overall assessment for physical actions execution – is 50%. The student is assessed according to his activity and the volume of the performed assignments on each practical. A share from overall assessment – is 30%. Independent and individual student's work should be integrated with in-class work, but assessed independently only once at the end of the semester. A share from overall assessment – is 20%. Conclusions. Thus, the proposed model makes it possible to monitor the dynamics of physical fitness indices, the level of theoretical knowledge and methodological skills. It stimulates to self-tuition of physical exercises. At the same time, it encourages students to take an active part in lessons, and motivate them to attend classes regularly. The possibilities of realisation of individual and differential approaches to each student are broaden, which is exceptionally important today taking into account constant increase of the number of students having health problems.

Key words: students, physical education, credits-transfer system, assessment of students' achievements.

УДК 378:373.21.13

*Добош Олена Михайлівна,
кандидат педагогічних наук, доцент,
Мукачівський державний університет*

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ

У статті висвітлено теоретичні засади професійної компетентності майбутнього фахівця дошкільної освіти, уточнено поняття «компетентність», визначено складові компоненти професійної педагогічної компетентності, серед яких – система психологічних, загальнодидактичних та фахових знань, умінь, професійні здібності та професійно значущі риси особистості. Проаналізовано умови успішного формування професійної компетентності: формування світогляду та спрямованості особистості, на основі яких відбувається засвоєння знань і умінь; розвиток професійних здібностей та професійно значущих рис особистості в контексті набуття педагогічного досвіду.

Ключові слова: професійна компетентність, фахівець, дошкільна освіта, фахова підготовка.

Постановка проблеми. В Національній доктрині розвитку освіти України у ХХІ столітті визначено, що модернізація системи освіти спрямовується на забезпечення розвитку і соціалізації дітей і молоді, виховання особистості, здатної орієнтуватися в реаліях і перспективах соціокультурної динаміки, підготовленої до життя і праці в суспільстві. Водночас держава визнає одну з найважливіших умов модернізації освіти – підготовку і професійне вдосконалення педагогічних кадрів.

Інтегративні процеси в освітньому просторі України окреслюють конкретні завдання, які покликана вирішувати вища школа, – формування висококваліфікованих педагогів, компетентних у своїй професійній діяльності, здатних творчо працювати на педагогічній ниві. До такої категорії фахівців належать молоді педагогічні кадри, підготовку яких здійснюють для галузі освіти, зокрема дошкільної, система якої знаходиться у процесі реформування.

Реалізація мети освіти, визначеної Законом України «Про освіту», Державною національною програмою «Освіта» («Україна ХХІ століття»), сучасних концепцій навчання та виховання дітей в Україні зумовила нові вимоги до професійного становлення майбутнього педагога.

Передусім це стосується змісту загальнопедагогічної підготовки майбутніх вихователів дітей дошкільного віку.

Провідна роль в організації життєдіяльності дошкільника покладається на вихователя і вимагає від нього професійної та особистісної компетентності. Саме від його професіоналізму і компетентності, позиції та досвіду, педагогічної майстерності залежить успіх освітянської діяльності. Перехід освіти на державні стандарти вимагають від вищої педагогічної школи досконалої підготовки майбутніх педагогів, зокрема фахівців дошкільної освіти. Сучасний фахівець дошкільної освіти – це професіонал, який орієнтується в наукових досягненнях, в інноваціях психологопедагогічної науки, володіє різними технологіями навчання, виховання і розвитку дітей, здатний до саморозвитку, самовдосконалення, самомоделювання та самопроектування в різних сферах життєдіяльності, в тому числі в професійній. На сьогоднішній день існує постійна увага науковців до підвищення рівня професіоналізму майбутніх фахівців дошкільної освіти (вихователів, методистів, завідувачів дошкільних начальних закладів) в процесі професійної підготовки у вищих навчальних закладах.

Підготовка педагога дошкільного фаху, в першу чергу, повинна відповідати вимогам сучасності, адже це перша освітня ланка, від якої залежить рівень освіченості і вихованості майбутнього покоління.

На цьому акцентують увагу, розглядаючи проблеми удосконалення змісту підготовки фахівців дошкільної освіти в умовах неперервної освіти, різних

аспектів фахового становлення майбутнього вихователя, Л.В. Артемова, Г.В. Беленька, А.М.Богуш, З. Н. Борисова, Е. С. Вільчковський, Н.В. Гавриш, Н.М.Голота, Л.П.Завгородня, Н.Ф.Денисенко, Є.Є.Карпова, О.Г.Кучерявий, І.О.Луценко, Н.В.Лисенко, М.А.Машовець, Г.О.Підкурманна, Т.І.Поніманська, Г.В.Сухорукова та інші.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Саме проблема професійної компетентності сьогодні знаходиться в центрі уваги багатьох науковців. Важливість визначення особистісного компоненту професіоналізму підкреслює К. Абульханова-Славська. Вона доводить, що педагогічна професія – «професія особистісна». Тому однією із умов її реалізації є поєднання особистісного і професійного розвитку у єдиний результативний процес. Важливим у цьому аспекті є розуміння активності суб'єкта як головної умови саморозвитку і самореформування особистості педагога.

Мета статті (постановка завдань) полягає у висвітленні теоретичних засад професійної компетентності майбутнього фахівця дошкільної освіти.

Результати дослідження. Для того, щоб управляти розвитком особистості, необхідно бути компетентним, вказують у своїх дослідженнях В.Сластьонін, І.Ісаєв, О.Міщенко, Е.Шиянов.

У науковий обіг поняття «компетентність» ввійшло відносно недавно. Наприкінці 80-х років ХХ століття у вітчизняній науці з'явився новий напрямок – компетентнісний підхід в освіті. Такі поняття, як «професіоналізм», «кваліфікація», «професійні здібності» та інші, було інтегровано в поняття «професійна компетентність» [2].

О. Ігнат'єва вважає, що компетентність є вищою ступінню володіння знаннями або прояв знань [5].

Н.О. Брюханова під компетентністю розуміє властивість професіонала, яка вказує на його спроможність доцільно і ефективно діяти за певних обставин, тобто реалізовувати певні групи досвідних надбань стосовно тих чи інших напрямів чи етапів здійснення діяльності, зокрема професійної діяльності [3].

Г.Беленька в своїх дослідженнях вказує, що результатом навчання студентів у педагогічному ВНЗ повинна стати професійна компетентність, що забезпечить належний рівень готовності майбутніх фахівців до виконання своїх функціональних обов'язків. Вчена зазначає, що професійна компетентність вихователя багатогранне поняття, що охоплює різні сфери компетенції: оздоровчо-профілактичну, навчально-розвивальну, методичну, виховну, просвітницьку тощо.

Компетентність фахівця в галузі освіти об'єктивно набуває все більшої актуальності завдяки ускладненню і постійному розширенню соціального досвіду, сфери освітніх послуг, появі інноваційних типів дошкільних навчальних закладів, авторських педагогічних програм, проєктів, технологій, виникненню різних форм презентації і переробки інформації, зростаючому рівню запитів соціуму. Однак, на сьогоднішній день, однією з основних проблем освіти є протиріччя між реалізацією нових цілей освітньої системи і недостатньою готовністю педагогів до роботи в сучасних умовах.

Таким чином, перспективи розвитку дошкільної

освіти пов'язані з підвищенням рівня професійної компетентності педагогів і підготовки нового покоління фахівців, які перш за все орієнтовані на всебічний розвиток дитини. Сучасні діти живуть у настільки динамічному середовищі, що вихователю необхідні гнучкість і нестандартність мислення, вміння адаптуватися до швидких змін умов життя. А це можливо лише за умови високого рівня професійної компетентності, наявності розвинених професійних здібностей. Досягнення високого рівня педагогічної компетентності являє собою стратегічну мету професійної педагогічної освіти. Сучасна парадигма освіти вимагає якісно нового підходу до фахової підготовки студентів, в якій більше часу повинно відводитись саме на формування професійної компетентності майбутніх вихователів не лише за умови теоретичного, а й практичного навчання.

Основними складовими професійної педагогічної компетентності є:

- 1) система психологічних, загальнодидактичних та спеціальних фахових знань;
- 2) система фахових умінь;
- 3) професійні здібності та професійно значущі риси особистості [2].

Умовами успішного формування професійної компетентності є: формування світогляду та спрямованості особистості, на основі яких відбувається засвоєння знань і умінь; розвиток професійних здібностей та професійно значущих рис особистості в контексті набуття педагогічного досвіду [1].

Професійна компетентність вихователя є необхідною умовою підвищення якості педагогічного процесу.

Формування професійної компетентності вихователів в період навчання у ВНЗ залежить від ставлення до навчання, якості засвоєння предметних знань та сформованості професійних умінь, від мотивації навчальної діяльності; типу взаємин майбутнього фахівця із суб'єктами професійної діяльності, від реальних взаємин, що склалися у студента, з усіма учасниками навчально-виховного процесу у вищому навчальному закладі і т.п.

Серед основних умов розвитку професійної компетентності студентів є:

- організаційно-управлінські (навчальний план, графіки навчального процесу, складання розкладу, вироблення критеріїв визначення рівня компетентності);
- навчально-методичні (відбір змісту занять, інтеграція різних курсів);
- технологічні (контрольно-оціночні, організація активних форм навчання, визначення груп умінь, які входять до поняття компетентність, використання інноваційних технологій);
- психолого-педагогічні (здійснення діагностики розвитку студентів, система стимулювання мотивації навчання, визначення критеріїв компетентності, рефлексивно-оцінний етап кожного заняття).

Для успішного здійснення педагогічної діяльності майбутній виховatelj оволодіває знаннями з дошкільної педагогіки, дитячої психології, вікової фізіології, педіатрії та гігієни, правил охорони життя і зміцнення здоров'я

дітей. Одночасно йому необхідно опановувати засади, які на загальнотеоретичному рівні розкривають мету, завдання, принципи, зміст виховання і навчання дітей, а також оптимальні умови, форми, методи і засоби здійснення навчально-виховного процесу, організації ігор, інтелектуальної та фізичної праці, художньої творчості, облаштування простору життєдіяльності дітей.

Як наголошує Т. Поніманська, особистісно-орієнтована модель освіти пред'являє вихователю високі вимоги до його особистісного, професійного розвитку, комунікативних умінь і навичок, особливо до уміння бути активним учасником особистісно-орієнтованого спілкування [6]. Для досягнення високих результатів у вихованні педагог повинен володіти певними особистісними якостями:

- здатність до рефлексії (усвідомлення суб'єктом того, як його сприймає суб'єкт по спілкуванню) і контролю результатів педагогічної діяльності, співробітництва з дитиною на засадах гуманізму, розвитку її особистості;

- здатність виявляти і враховувати інтереси дітей, їхнє право на повагу, емоційно і морально підтримувати їх, прагнення до емоційної близькості у спілкуванні з ними, уміння спрямовувати його на забезпечення психологічного комфорту і своєчасного розвитку особистості;

- постійна налаштованість на розширення знань, самонавчання і самовиховання для вдосконалення своєї педагогічної майстерності.

Зміст фахової компетентності визначається змістом навчальних курсів, які викладаються майбутнім фахівцям під час підготовки до роботи у закладах дошкільної освіти. У Мукачівському державному університеті на педагогічному факультеті здійснюється професійна підготовка студентів за напрямом підготовки/спеціальністю «Дошкільна освіта» відповідно до навчального плану.

Навчальний план підготовки бакалавра «Дошкільної освіти» передбачає три цикли: цикл гуманітарної та соціально-економічної підготовки, цикл природничо-наукової підготовки та цикл професійно-орієнтованої (професійної та практичної) підготовки. Кожен з циклів має нормативну і варіативну частину. Зміст базових та варіативних дисциплін визначається навчальними програмами, що розробляються науковцями та викладачами ВНЗ.

Процес формування професійної компетентності майбутніх педагогів розглядаємо як комплексну організацію діяльності студентів, яка передбачає взаємозв'язок теоретичного і практичного навчання, творчої співпраці викладача зі студентами в організації й виконанні диференційованої самостійної роботи. Лекційні заняття (лекції проблемного характеру, лекції панорами, лекції-вікторини) передбачають розкриття студентам або спільно з ними актуальних проблем дошкільної педагогіки та фахових методик, варіантів оптимальних шляхів їх розв'язання, способів застосування різноманітних методів і прийомів адаптації матеріалу відповідно до вікових особливостей дітей, моделювання штучно створених умов, що відтворюють реальні процеси в різних формах організації їх діяльності. Практичні

заняття (семінарські, практичні, у формі навчально-педагогічних ігор, вікторин, КВК, мозкової атаки) мають на меті в процесі імітаційного моделювання занять, проблемних і логічних ситуацій подати нові й конкретизувати уже набуті практичні вміння та навички майбутньої діяльності із вихованцями. Студенти проводять фрагменти занять, готують презентації. Такий підхід у підготовці студентів до виховання дошкільників формує у них потяг до творчості, виховує інтерес до майбутньої професії. Вправління в розв'язанні проблемних задач, ситуацій розвиває особистісні якості: винахідливість, ініціативність, самоконтроль, самооцінку, вміння планувати майбутню педагогічну діяльність. А саме ці якості є важливими показниками готовності випускників до професійної педагогічної діяльності.

В умовах педагогічної практики відбувається реалізація знань, умінь та навичок студентів, їх активне вправління в організацію навчально-виховного процесу дітей дошкільного віку. Педагогічна практика певною мірою імітує професійно-педагогічну діяльність майбутнього спеціаліста. Такий комплекс сприяє не лише формуванню педагогічної культури майбутнього фахівця, а й забезпечує цілісність зростання його професійного рівня, допомагає утвердженню умінь оперувати необхідними педагогічними знаннями в практичних ситуаціях, передбачати результати й програмувати перспективи в роботі з дітьми. Від доцільно дібраного і чітко окресленого змісту навчальної діяльності та ефективних методів і прийомів навчання залежить ефективність здійснення процесу формування фахової компетентності у студентів в процесі навчання. Звичайно, студенти оволодівають спеціальністю поетапно, тому що кожному ступеню/освітньо-кваліфікаційному рівню підготовки відповідає свій рівень компетентності фахівця. Професійна компетентність вихователя, як зазначає Г.Беленька, складається з трьох основних компонентів: теоретичних знань, практичних умінь з їх застосування та професійно-значущих якостей, що дають особистості можливість вільно, впевнено і толерантно діяти залежно від наявної необхідності та потреб оточуючого життя. Стабільний і безперервний розвиток усіх трьох складових становить компетентність фахівця [2].

Отже, професійна компетентність майбутнього вихователя дітей дошкільного віку є професійною підготовленістю і здатністю педагога дошкільної освіти виконувати завдання й обов'язки у даній галузі.

Висновки і перспективи подальших досліджень.

Підсумовуючи викладене, можна стверджувати, що досвід професійної підготовки вихователів ДНЗ, узагальнений у теоретичних, методичних і технологічних розробках.

Однак, сучасні вимоги ринку праці, зміна соціального замовлення щодо рівня готовності випускника до виконання професійно-педагогічних функцій та потреба особистості у самореалізації через професійну діяльність потребують суттєвих змін у підготовці фахівців в галузі дошкільної освіти.

Перспективу подальших досліджень вбачаємо у формуванні професійної компетентності у майбутніх керівників дошкільних навчальних закладів.

Список використаних джерел

1. Асаева И. Н. Основные проблемы и направления развития профессиональной компетентности воспитателей дошкольных учреждений // Современные проблемы науки и образования. – 2008. – № 4 – С. 36–41.
2. Бєленька Г. В. Вихователь дітей дошкільного віку: становлення фахівця в умовах навчання. Монографія/Г.В. Бєленька. – К.: Світлич, 2006. – 304с.
3. Брюханова Н. Підходи до розуміння компетентності та компетенції в освіті / Н.Брюханова // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2007. – № 4. – С. 40–49.
4. Державна національна програма «Освіта» «Україна ХХІ століття». – К.: Райдуга, 1994. – 61 с.
5. Игнатъева Е. О менеджменте знаний и неявном знании в образовании / Е.О Игнатъева // Высшее образование в России. – 2006. – № 12
6. Поніманська Т. І. Дошкільна педагогіка: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Т. І. Поніманська. – К.: Академвидав, 2006. – 456 с.

В статье отражены теоретические основы профессиональной компетентности будущего специалиста дошкольного образования, уточнено понятие «компетентность», определены компоненты профессиональной педагогической компетентности, среди которых – система психологических, общедидактических и профессиональных знаний, умений, профессиональные способности и профессионально значимые качества личности. Проанализированы условия успешного формирования профессиональной компетентности: формирование мировоззрения и направленности личности, на основе которых происходит усвоение знаний и умений; развитие профессиональных способностей и профессионально значимых качеств личности в контексте приобретения педагогического опыта.

Ключевые слова: профессиональная компетентность, специалист, дошкольное образование, профессиональная подготовка.

The graduates of teacher training educational institutions in professional activities have to combine integrated teacher quality who transmits knowledge to the pupils, creates human qualities, develop special skills, the need for project activities. The solution of the problem of readiness of future teachers of pre-school educational institutions for professional work depends largely on the formation of their skills to design various forms, methods and techniques of educational work that ensures the ability to carry out the professional and pedagogical tasks successfully, to implement project activities. The aim of this article is to conduct an analysis of essence, structure and functions of the concept of "design of the educational activities of pre-school establishments", the definition of criteria of readiness of future specialists of preschool education to the implementation of project activities in the educational process of pre-school educational establishment. Today, the project activities for educator of preschool children, as a major component of its professional activity, characterized by a high level of creativity, which is manifested in the peculiarities of modelling solutions to a variety of pedagogical tasks. The analysis of psychological and pedagogical sources, allowed to reveal the essence, structure and functions of the design of educational activities in pre-school institutions. Thus, in terms of content, the design of educational activities – an educator activity, aimed at solving problem tasks of a professional nature, is to create innovative models of pedagogical activity, oriented to mass use. The design of educational activities in structural-functional terms is the unity of structural components The design of educational activities in structural and functional terms represents the unity of structural components (diagnosis, goal-setting, forecasting, modeling, planning, design, implementation of project activities, correction, evaluation, examination, reflection, testing and dissemination of results) and corresponding features (determination of the level of actual development of the pupil and the establishment of a zone of proximal development, the formulation of strategic, tactical and operational educational problems, the prediction of outcomes of educational teacher efforts and playback kinds of educational activities, theoretical foundation of future educational activities, a precise calculation of space and time, operational instrumental development of educational affairs and system of assessment and analysis process and results, implementation of content design in the educational process of pre-school institution; assessment of the results of the design plan and assessment of quality of the product; the invention of a new project plan that relied least on past) that consistently changing each other. The design of educational activities based on the following principles: the principle of personal priorities of pupils; the principle of educational cooperation; the principle of flexibility; correspondence principle.

Key words: competence, professional competence, processes of the formation of future specialists.

УДК 378.001.76 (477)

*Ленд'єл-Сяркевич Антоніна Антонівна,
кандидат педагогічних наук, доцент,
Мукачівський державний університет*

МОДЕРНІЗАЦІЯ ВИЩОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗОВАНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ

У статті розглядається проблема професійної освіти студентів педагогічних університетів. Підкреслюється, що важливим завданням педагогічної науки є розробка системи модернізації університетської освіти. Основою і головним стимулом цього процесу є глобалізація - нова світова тенденція, за допомогою якої спосіб життя, поширення товарів споживання і ідей стають стандартизованими в усьому світі.

Ключові слова: глобалізація, глобалізаційний концепт, освітні інновації, освітні стандарти, європейський освітній простір.